

ontwerp: Duel | www.studioduel.nl

HET NUTSHUIS

Voor lokale kunst en maatschappij

Na de renovatie werd het hoofdkantoor van de Nutsspaarbank in 2006 Het Nutshuis. Lokale kunst en maatschappij zijn onderwerp van debatten, lezingen, tentoonstellingen, workshops, films en muziek. In Het Nutshuis ontmoeten jonge kunstenaars het Haagse publiek. In de debatten staan maatschappelijke opvattingen tegenover elkaar. Op deze manier wordt de geest van 't Nut naar de huidige tijd vertaald.

In Het Nutshuis zijn elf maatschappelijke organisaties gevestigd. Naast de eigen programmering van Het Nutshuis zijn de verschillende zalen te huur voor zowel openbare als besloten bijeenkomsten.

Het Nutshuis is onderdeel van Fonds 1818. Dit fonds geeft financiële steun aan maatschappelijke initiatieven. Kijk voor meer informatie op www.fonds1818.nl.

De tentoonstellingsruimten zijn op doordeweekse dagen geopend van tien tot vier uur. Voor de actuele maandagenda van Het Nutshuis zie www.nutshuis.nl en meld u aan voor de digitale nieuwsbrief. Het Nutshuis is gevestigd in Den Haag aan de Riviervismarkt 5 tegenover de Grote Kerk.

HET NUTSHUIS
VOOR LOKALE
KUNST &
MAATSCHAPPIJ

RIVIERVISMARKT 5
2513 AM DEN HAAG
070 - 346 94 14

INFO@NUTSHUIS.NL
WWW.NUTSHUIS.NL

WELKOM IN HET NUTSHUIS

HET HOOFDKANTOOR VAN DE NUTSSPAAR-BANK AAN DE JAN HENDRIKSTRAAT WAS OOIT - TOT 1963 - DE TOEGANG NAAR RIJKDOM VOOR GROTE EN KLEINE HAAGSE SPAARDERS. NU IS DAAR HET NUTSHUIS VOOR LOKALE KUNST EN MAATSCHAPPIJ.

De Haagse architect Samuel de Clerq bouwde het hoofdkantoor van de Nutsspaarbank te 's-Gravenhage in 1920-21 in de stijl van de Hollandse baksteenarchitectuur uit de 16de en 17de eeuw. Tot 2002 deed het dienst als bank. In 2003 startte een grondige renovatie.

Een deel van het gebouw is geschikt gemaakt voor het houden van tentoonstellingen en bijeenkomsten. In het kantoorgedeelte zijn elf maatschappelijke organisaties gevestigd.

DE BANKHAL

Uit een folder ten tijde van de opening van de Nutsspaarbank:

Bij binnenkomst komt het publiek in een ruime hal met glazen kap, die zorgt voor een goede lichttoetreding. (...) Links in de hal zijn loketten voor de bediening. Rechts staat een lessenaar waarachter de boekhouder toezicht kan houden op het personeel. (...) Langs de zijde van de Jan Hendrikstraat is de kantoorruimte met telmachine, die in verband met het la-waaiërie werk voorzien is van dubbelglas.

Tot 1963 stonden in de hal de loketten. In dat jaar verhuisden de publieksfuncties naar nieuwbouw aan de Jan Hendrikstraat (het huidige Ibishotel).

De hal veranderde in postkamer. Het glas-in-loodmonogram van de Nutsspaarbank boven de ingang is ontworpen door architect De Clerq en uitgevoerd door de Haagse glazenier L.F. Asperslagh. Oorspronkelijk was het dak van de Bankhal een glas-in-loodkoepel. In de jaren zeventig is de koepel gesloopt en vervangen door een dicht dak. Bij de renovatie in 2003 kwam er opnieuw een glazen dak.

FILMKLUIS

In het souterrain bevonden zich de kluisen van de bank. Alleen de centrale kluis is bewaard gebleven. Hier stonden meer dan 10.000 safeloketten. De deuren van de Filmkluis zijn speciaal voor de Nutsspaarbank gemaakt en wegen tussen de 4.200 en 6.500 kilo. De kluis is nu in gebruik als filmzaal.

DE COMMISSARISSEN-ZAAL

Architect De Clerq ontwierp zelf het interieur van deze zaal in oud-Hollandse stijl. De eiken balkenzoldering, de met panelen omtimmerde radiatoren en de elektrische kroonluchters zijn origineel. Ook het parket is de originele vloer met geometrisch patroon die de firma Brijnzeel in 1921 leverde. In deze zaal kwam het bestuur van de Nutsspaarbank te 's-Gravenhage bijeen. Aan de wand hangen portretten van de laatste bestuurders van de bank.

De schildering boven de haard is in 1934 gemaakt door de Larense kunstschilder Jonkheer Ayzo Epeus van Humalda van Eysinga. Het stelt een pauwengezin voor. De middelste pauw is de vader, de linker de moeder. De driehoek die zij vormen symboliseert vertrouwen en zekerheid. De appels aan een tak staan voor 'de vruchten tot spijs'. De pompoenen en ranken met bladeren verbeelden de vruchten ter verfraaiing van het leven. Op de zijkant staat de tekst:

Dat wat tot spijzinge en datgene, 't welk voor de esthetische verfraaiing dient, zijn twee als levensbehoefte noodzakelijke factoren, welke verkrijgbaar zijn door de resultaten van het gespaarde geld.

SOUTERRAIN

Achter de kluis, op de plek waar vroeger de geldwagens konden laden en lossen en waar de telkamers waren gevestigd, ligt het bedrijfsrestaurant van Het Nutshuis.

Op de binnenplaats achter Het Nutshuis, aan de gevel links naast het terras hangen een oude gevelsteen en een zandstenen ornament. Deze zijn afkomstig uit het gebouw uit 1894 van architect Du Rieu dat plaats moest maken voor de huidige bebouwing. De kat is van de hand van de Haagse beeldhouwer Johan Keller.

DE GESCHIEDENIS

In 1818 stichtte de Haagse afdeling van de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen de Nutsspaarbank te 's-Gravenhage. 't Nut zette zich sinds het einde van de 18de eeuw in voor de ontwikkeling en verheffing van de 'gewone man'. Ze deed dit onder meer door het oprichten van Nutsscholen en -leeszalen, Nutziekenfondsen en -woningbouwverenigingen en de Nutsspaarbanken.

Na de oprichting in 1818 groeide de spaarbank hard. Eind 19de eeuw liet het bestuur een eigen kantoor bouwen op de hoek van het Westeinde en de Jan Hendrikstraat. Dit neogotische gebouw van de Haagse architect Paul du Rieu was geen lang leven beschoren.

In 1911 maakte de gemeente bekend de Jan Hendrikstraat te willen verbreden waarvoor de huizen, inclusief de gloednieuwe Nutsspaarbank uit 1894, plaats moesten maken. Het bankbestuur vroeg Samuel de Clerq zo dicht mogelijk bij de oude locatie een nieuwe bank te bouwen. Dit werd het gebouw waarin u zich nu bevindt.

De nieuwe Nutsspaarbank werd in 1921 opgeleverd. Volgens de eerste bouwtekeningen bood het plaats aan ongeveer tien medewerkers. In de toren aan de Jan Hendrikstraat woonde de conciërge. Bij de bouw stond duurzaamheid en soberheid voorop. De geplande lift werd uit kostenoverwegingen geschrapt. Maar de bouwers waren niet bang voor noviteiten. De centrale huistelesfoon, het stofzuigersysteem en het klokkenstelsel kwamen er wel. Bovendien is het gebouw opgetrokken uit gewapend beton, iets wat in die tijd nauwelijks gebruikelijk was.

De Nutsspaarbanken fuseerden in 1996 met de VSB Bank (later Fortis). Het Haagse hoofdkantoor aan de Riviervismarkt bleef eigendom van Stichting VSB Fonds Den Haag en omstreken, nu Fonds 1818.

